

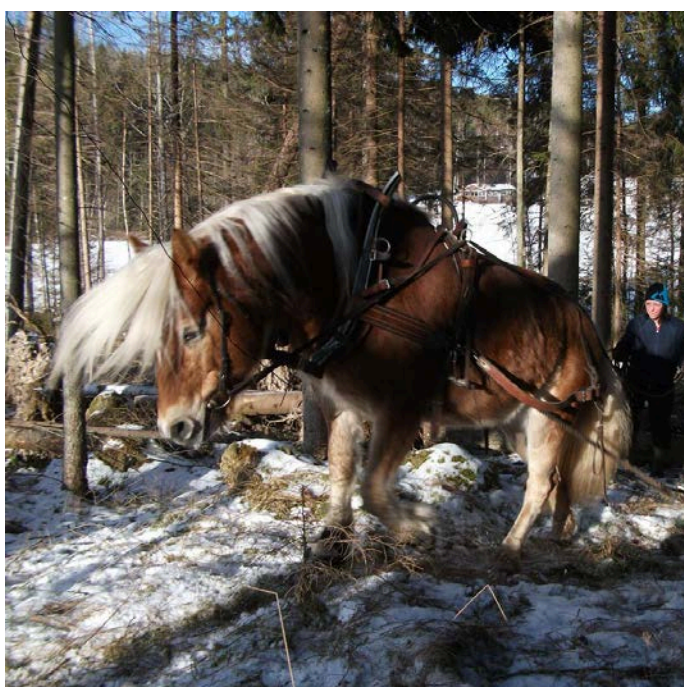

SKOGSMÄSTARPROGRAMMET

Examensarbete 2016:29

Finns det behov av arbetshästar i dagens svenska skogsbruk?

Are there any needs for working horses in Swedish forestry today?

Jessica Phersson

Finns det behov av arbetshästar i dagens Svenska skogsbruk?

Are there any needs for working horses in Swedish forestry today?

Jessica Phersson

Handledare: Torbjörn Valund, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kurskod: EX0624

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2016

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Serienamn: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet

Serienummer: 2016:29

Omslagsbild: Författaren och hästen Shoshone lunnar vindfällan. Foto: Johnny Phersson

Nyckelord: skogshistoria, mekanisering, timmerhäst

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

FÖRORD

Detta examensarbete ingår i min skogsmästarexamen och är ett kandidatarbete på C-nivå vilket motsvarar tio veckors heltidsstudier, 15 högskolepoäng. Examensarbetet är utfört på Skogsmästarskolan och min handledare har varit Torbjörn Valund, Skogsmästarskolan.

Examensarbetet behandlar hur efterfrågan på skogskörning med häst i Sverige upplevs vara idag. I takt med att miljötänkande och hälsa blir allt viktigare för oss svenskar så ökar också efterfrågan på miljövänliga alternativ i naturen såsom t.ex. arbetshästen i skogen. Vid svåra markförhållanden där maskiner inte kan ta sig fram och även i tätortsnära skogar är hästen ett bra komplement. Inledningsvis i arbetet finns en litteraturstudie bakåt i tiden där allra mest första halvan av 1900-talet beskrivs utifrån de då rådande förhållandena för kusk, huggare och häst.

Under åren 2006-2008 gick jag själv den kuskutbildning som då drevs av Föreningen Skogshästen och som då var förlagd på Kvinnerstaskolan utanför Örebro med Roland Wirenborg som klassföreståndare. Därför kändes det självklart att just Föreningen Skogshästen skulle vara mina uppdragsgivare till detta examensarbete.

Jag vill rikta ett stort tack till alla kuskar/entreprenörer som hjälpsamt svarat på mina frågor och därmed gjort mitt examensarbete möjligt. Tack även till min uppdragsgivare Skogshästen - föreningen för körning med häst med dåvarande Roland Wirenborg i spetsen samt även till min handledare Torbjörn Valund. Under examensarbetets gång har Föreningen Skogshästen kommit att byta namn till Föreningen Sveriges hästkörare med ny ordförande och Roland Wirenborg har gått i välförtjänt pension från sin tid som lärare på Kuskutbildningen. Därför vill jag å alla kuskelevers vägnar genom alla år rikta ett stort tack till denna man som lagt ner hela sin själ i arbetet att fostra nya generationens hästkörare. Tack Roland.

Lindesberg Augusti 2016

Jessica Phersson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord.....	iii
Innehållsförteckning.....	v
1. ABSTRACT.....	1
2. INLEDNING.....	3
2.1 Föreningen Skogshästen.....	3
2.2 Syfte och frågeställning.....	3
2.3 Arbetshästens bakgrund i svenskt skogsbruk.....	4
2.3.1 Hästen konkurreras ut av mekaniseringen.....	4
2.3.2 Drivningsteknik.....	5
2.3.3 Arbetsredskap och metoder.....	5
2.3.4 Vägunderhåll.....	6
2.3.5 Dagsinkomsten.....	7
2.3.6 Livet som timmerkörare.....	7
2.3.7 Hästen som arbetskamrat.....	8
3. MATERIAL OCH METODER.....	11
3.1 Val av metod och förarbete.....	11
3.2 Tillvägagångssätt.....	11
3.3 Svarsfrekvens och bearbetning av data.....	11
4. RESULTAT.....	13
5. DISKUSSION.....	17
5.1 Enkätsvaren.....	17
5.2 Angående syftet och frågeställningen.....	18
6. SAMMANFATTNING.....	21
7. Källförteckning.....	23
7.1 Publikationer.....	23
7.2 Internetdokument.....	24
8. Bilagor.....	25
8.1 Enkäten.....	25
8.2 Följebrevet.....	28
8.3 Adresslista entreprenörer/respondenter.....	29
8.4 Resultatet.....	32

1. ABSTRACT

The purpose of this report is to investigate the demand for forest contractors using horses in forest operations and also how well they think the opportunities are for new generations of coachmen to get educated using horses in forestry. A regular survey was sent out to different contractors who then replied with their answers. The reason for this investigation is that the environmental concerns are increasing in Sweden and the demand for more environmentally friendly solutions. The results showed for instance that nearly every one of the contractors that participated in the study provided their horses into forest operations. On the contrary many of them thought that the demands for horses in forest operations were small. The conclusion is that our counties in Sweden could be better on requesting horses for forest operations near cities or on rough grounds.

2. INLEDNING

Detta examensarbete har utförts på uppdrag av Skogshästen, föreningen för körning med häst, för att ta reda på om det finns ett behov av arbetshästar i Svenskt skogsbruk idag samt att undersöka om det finns möjlighet för nya generationer kuskar att utbilda sig inom detta område. Examensarbetet är en analys av en enkätundersökning som entreprenörer som kör i skogen med häst idag har fått möjlighet att svara på. Det finns ett tidigare examensarbete skrivet av Camilla Källman från 2010 på Uppsala SLU vars syfte var att besvara frågan huruvida det finns en potential för tjänster utförda av arbetshästar i Sveriges kommuner. Camillas arbete rör dock alla tjänster en häst möjligen kan utföra samt ekonomiska analyser och klimateffekter kring den globala uppvärmningen. Denna studie behandlar endast skogskörning med häst och inga andra tjänster.

2.1 Föreningen Skogshästen

Skogshästen, föreningen för körning med häst, är som namnet antyder en förening för dem som kör med häst men medlemskapet är självklart öppet för alla, hästkörare eller ej, ett intresse räcker långt. Föreningen har som syfte att gynna intresset, kunnandet och användningen av hästen i arbete. Skogshästen fungerar som informationskanal och kontaktorgan mellan uppdragsgivare, medlemmar, andra intresseorganisationer och myndigheter. Skogshästen deltar aktivt i utvecklingen av yrkesutbildning inom hästkörning och ger medlemmarna möjligheter till kompetensutveckling, samt hjälp i frågor som rör redskaps- och metodutveckling. Skogshästen ger även ut en riktpislista och ger råd i frågor om redskap samt huggnings- och körteknik. Genom Skogshästens verksamhet gynnas hästavelsarbetet och därmed tillgången till bra brukshästar (Skogshästen, 2015, Länk A).

2.2 Syfte och frågeställning

Allt eftersom miljötanke och hälsa blir viktigare för oss svenskar så ökar också användandet av arbetshästar i våra skogar. Vid svåra eller känsliga markförhållanden där maskiner inte kan ta sig fram och även i tätortsnära skogar är hästen ett bra komplement.

”Hästföretagen är idag inte många, men efterfrågan ökar och i vissa delar av landet råder till och med brist på duktiga hästförare, hästkörning kan även vara en del av lösningen till att göra skogsindustrin mer miljövänlig.” skriver Catharina Ericson Ulfves i reportaget ”Häst i skogen” i Skogseko nummer 1 årgång 29.

Med denna problematik ska studien söka svara på frågeställningen:

Finns det tillräcklig efterfrågan för att möta utbudet på hästkörning i Sveriges skogar idag?

Syftet med examensarbetet är att ta reda på om det finns efterfrågan på fler hästkörare i svenskt skogsbruk idag genom att fråga entreprenörerna hur stor del av deras utförda

arbete med häst som rör skogsarbete och hur de anser efterfrågan vara på sådana jobb. Men arbetet skall även ge svar på hur dagens entreprenörer anser möjligheterna vara för nya generationer kuskar att utbilda sig i Sverige inom detta område.

2.3 Arbetshästens bakgrund i svenskt skogsbruk

I detta kapitel presenteras Arbetshästens bakgrund i svenskt skogsbruk men även en del skildringar över hur det var att leva som kusk i den forna tidens skogsbruk i Sverige.

”Hästen kommer väl alltid att vara oundgänglig i skogen, åtminstone i svårare terräng.”

(Höjer, 1959).

2.3.1 Hästen konkurreras ut av mekaniseringen

Vid första världskrigets slut (1918) fanns det drygt 700 000 hästar i Sverige därefter minskade hästantalet kontinuerligt fram till 1970 då antalet hästar var under 100 000. Anledningen var den stora mekaniseringen av sålunda skogsmaskiner som jordbruksmaskiner, de första bilarna kom och även försvaret motoriserades. På senare år har däremot hästantalet ökat igen på grund av olika sorters fritidsaktiviteter så hästarna har långt ifrån försvunnit, de har istället fått nya roller (Myrdal & Liljewall, 1997).

Lars Hedman (1991) skriver i sitt examensarbete från SLU i Garpenberg att fram till början av 1960-talet så satsades fortfarande resurser på att utveckla metoder och redskap för skogskörning med häst, därefter reducerades kostnaderna i takt med traktorns intåg i storskogsbruket. Trots detta behöll hästen en plats i framförallt privatskogsbruket. I perioden 1950-1985 skedde övergången till det så kallade moderna skogsbruket. Detta innebar bland annat en kraftig utbyggnad av skogsbilvägsnätet som medförde kortare terrängtransportavstånd, en successiv övergång till stickväghuggning och en övergång till året runt körning.

År 1958 användes fortfarande hästen till 90 % av terrängtransporterna och de virkestransporter som skedde med traktor var nästan enbart vägtransporter. År 1960 var hästanvändningen vid terrängtransport nere i 80 %. Nu användes bara hästen som dragkraft vid lunning fram till basväg, därefter tog traktorerna överhanden även på basvägarna. På grund av att vägnätet hela tiden förbättrades och förtätades så minskade ständigt terrängtransporternas andel (Sporrong, 2011).

Sammanlagt kördes cirka 1,6 miljoner m³sk ut med häst under drivningssäsongen 1972-1973 utav hela 16 000 brukningsenheter i Sverige. Sedan dess har volymen sjunkit och låg redan tio år senare på 488 000 m³sk (Höök, 1975).

”På 90-talet fanns det uppskattningsvis ca 4000 personer som använde arbetshästar i skogen, främst ardenner och nordsvensk. En del av dessa kör ut timmer till grannen medan andra endast kör åt sig själva. Ca 500 personer arbetar under vinterhalvåret heltid tillsammans med häst i skogen.”

(Dockered, 1997)

Enligt Furugren (1997) fanns det omkring 350 hästkörande entreprenörer och omkring 6000 självverksamma skogsägare som använde häst i våra Svenska skogar år 1990.

2.3.2 Drivningsteknik

Under tidsperioden 1850-1960 skedde transporter huvudsakligen med häst ned till åar, bäckar och älvar. Därefter flottades virket ned till sågverken och massafabrikerna som alla låg vid älvmyningarna. Man lunnade även timret och massaveden till avlägg utefter vägar. Alla virkestransporter skedde huvudsakligen vintertid då snö och kyla gav föret bra glid och bärkraft då lassen mestadels drogs på kälkmedar. Det gjordes dock försök till att använda före detta bandgående krigsmaterial till dragfordon men problemet med att lasta fordonen kvarstod. Detta var ett tungt arbete och det gjorde otaliga försök till att försöka underlätta lastningen och omlastningen vid avläggen. Bland annat användes husterlastare, linkranar, sidlastare och även lastmaskiner (Sporrong, 2011).

Vid utforsling av virke med häst användes ofta en klocka fäst i nedre lokremmen på selen för att varna andra körare om att ett lass var på väg då det inte var allt för lätt att få stopp på ett tungt timmerlass som vägde flera gånger mer än hästen framför (Johansson & Larsson, 1993).

2.3.3 Arbetsredskap och metoder

Kälken

Kärt barn har många namn och lika många namn som det finns på en kälke för häst, lika många olika modeller och typsnitt finns det på kälkarna, om inte fler. Var man i världen och var plats i landet har olika namn för olika delar och modeller (Myrdal & Liljewall, 1997). Detta arbete kommer ej gå in på detaljer om de olika kälkmodellerna utan endast nämna kälken som ett och samma arbetsredskap. Vid timmerkörning på snö används aldrig en enda lång kälke att lasta stockarna på då den lätt skulle brytas sönder under ett tungt lass där underlaget är ojämnt och därtill vara omöjlig att manövrera. Istället kör man med två separata kälkar, en framkälke och en bakkälke där vardera kälken har en bank som är en grov stång vilka stockarna lastas på. Vanligtvis är framkälken i detta fall ledad/rekad och bakkälken inte, vilket leder till att den främre kälken är styrbar och kan svänga efter hästen medan den bakre endast följer (Söderlund, 1961). Dessa kallas timmerdoning och är ett gammalt och beprövat redskap med många fördelar. Den går lätt på snöföre, har en låg lasthöjd samt en bra framkomlighet i terrängen (Sidbäck, 1998).

Sågen

Stocksågen som är en äldre tvåmanssåg har funnits sedan slutet av 1800-talet, innan dess högg man bara med yxa. Omkring sekelskiftet kom den första timmersvansen ut som kunde brukas av endast en man men även av två om man fäste ytterligare ett handtag i andra ändan. Den filades på samma sätt som en stocksåg därför att tänderna

såg likadana ut som i ett bågsågsblad och skar därför både när man drog och sköt sågen. Kort därefter kom de snedtandade timmersvansarna som bara skar när man sköt dem men inte när man drog dem tillbaka i spåret, dessa sågar upplevdes enklare att såga med då de drog in sig själva i träet till skillnad mot de tidigare raktandade vilka man var tvungen att pressa in i träet själv för att de skulle skära (Ryd, 2013).

Omkring år 1920 kom "sågkamraten" ut som tillbehör till timmersvansen och bestod av en fjäder med en krok fäst i vardera änden varav man fäste den ena kroken i trädet och det andra i sågen. På så sätt fick huggaren hjälp att dra tillbaka sågen i spåret.

I slutet av 1940-talet började enmansmotorsågen utvecklas [Länk B]. Till en början hade motorsågarna fallföregasare, vilket innebar att om man vände sågen så stannade motorn. För att kunna både fälla och kapa var man tvungen att vrida föregasaren. Det dröjde fram till mitten av 1950-talet innan de direktdrivna sågarna kom och medförde att kedjan gick fortare så att sågen även nu klarade att kvista stammen. Det dröjde dock till in på 60-talet innan alla huggare skaffade sig motorsågar. Dessa bekostades själva av huggarna och kostade cirka 1 300 kronor, vilket motsvarade ungefär 37 dagsinkomster för en huggare (Ryd, 2013).

2.3.4 Vägunderhåll

Under 1940-talet var det vanligt att man vattnade basvägarna som kördes med häst, det gick då att köra dubbelt så tunga lass mot vad en snöbasväg klarade. Ett vanligt lass på isväg vägde minst sju ton och drogs av en häst, rekordlasset med häst låg på mellan 11-12 ton. Detta var endast möjligt om vägen var stark och hade glansis i medränderna så att kalkmedarna gled lätt. Att hålla en isbasväg i gott skick fordrade mycket arbete och underhåll men man gjorde endast isbasvägar när vägarna var cirka en halvmil långa och det låg stora poster längst in. Detta för att det gick åt 7-8 hästekipage för att arbetet med vägen skulle löna sig. Vägen var tvungen att vattnas minst en gång per dag, var man färre hästar turades kuskarna om att köra på vatten men var man flera hyrdes en "vattenhäst" in enkom för att vattna vägen. Detta bekostades sedan av kuskarna. För att göra en isbasväg var man tvungen att börja med den redan på barmark innan vintern kom. Man kapade ner stubbar så låga som möjligt, fyllde hål med torv och mossa samt kavlade vägen där den var svag genom att man lade två långa slanor längs med vägen och därefter högg man flera korta slanor och lade tvärs över de tidigare, slutligen fyllde man med granris uppepå. Nu fick snön komma. I november när det ännu inte kommit allt för mycket snö plogade man vägen riktigt lågt ner i grästuvorna och körde därefter några timmerlass för att göra medränder samt för att hästarna skulle trampa vägen hård i mitten. Därefter körde man på mängder med vatten på vägen, var man för snål blev vägen värdelös och kalkmedarna skar genom isen. När man vattnat igenom vägen fullständigt hyvlade man den slät och körde upp medränderna. Allt detta arbete tog några veckor men när det var klart var det nästintill som att köra på järnväg. Mars månad var den bästa och mest pålitliga månaden vädermässigt för att köra på isväg. Det var sällan minus 20 grader och mitt på dagarna kunde solen ligga på så pass mycket att det blev blött i medränderna vilket gjorde att man

endast behövde vattna var tredje dag i bästa fall. Arbetade man som kusk från januari till april körde man oftast in minst halva förtjänsten under mars, mer än vad man körde under både januari och februari tillsammans (Ryd, 2013).

2.3.5 Dagsinkomsten

År 1892 låg dagsinkomsten på 5 kronor för kusk inklusive häst och cirka 2,25 kronor för huggare. Efter ytterligare tio år hade förtjänsten ökat till 6,5 kronor per dag för kusk respektive ca 3 kronor per dag för huggare (Hedman, 1991).

Förr hette det att den som inte kan något får arbeta i skogen.

(Ryd, 2013)

I timmerhästens bok av Yngve Ryd går att läsa om 1900-talets början då icke läskunniga kuskare skrev under på kontrakt med bolagen och visste därför inte vad de skrev under. I slutändan kunde de ha jobbat en hel vinter i skogen och ändå bli skyldiga bolagen pengar på våren. Detta kunde ske på grund av att de kunde fått maten från bolagen under vintern. Det som då hände var att bolagen tog arbetarnas gårdar i pant men där börjar en helt annan historia (Ryd, 2013).

2.3.6 Livet som timmerkörare

Mellan åren 1850 till 1950 skedde en stor förändring i skogsarbetarnas roll. Fram till och med andra världskriget innebar ett jobb som skogsarbetare låg lön, tungt arbete i snö och kyla samt krav på att bo borta under arbetsäsongerna i dåliga kojor. Efter andra världskriget blev skogsarbetarna efterfrågade då Sverige behövde mycket ved och kol på grund av avspärrningarna. Boendena förbättrades och på många ställen anställdes till och med kockor för att sköta matlagningen. Även fackföreningar fick starkare ställning och genomdrev bättre arbetsmiljö. Detta medförde att skogsarbetarnas status höjdes. Under slutet på denna 100-årsperiod började skogsarbetarna istället utbildas till rena maskinförare och muskelarbetet ersattes utav maskiner t.ex. för arbete vid barkningsmaskiner vid avlägggen (Sporrong, 2011).

En timmerkörare steg vanligtvis upp mellan klockan 04.00 och 05.00 på morgonen för att i kojans förbereda matsäcken och kaffet och därefter gå ut i stallet och göra iordning hästen. Vid 7-tiden gav man sig iväg till skogen då det börjat ljusna, vanligtvis körde man sedan tills det började mörkna, man körde alltså från mörker till mörker. När man sedan kom tillbaka till kojans igen hann man inte mycket mer än att fodra sig själv och hästen för att därefter gå och lägga sig igen. Närmast kroppen hade kuskarna en undertröja av bomull eller ylle och ovanpå det en stickad tröja därefter en vadmalsblus som var kuskens vanligaste ytterplagg. Var det kallt hade kuskarna en päls och en storväst att ta till, hade man råd köpte man en vargskinnspäls men en sådan var man rädd om och använde inte när man körde timmer utan när man var på långkörning eller for till skogen hemifrån. På 30-talet kom gummistöveln och blev sensation på en gång, det var den första stöveln som höll tätt på vårdagarna när vädret var blaskigt. Fodrade skor användes aldrig i skogen då det var svårt att få fodret att hinna torka på natten i kojans. Istället användes storleken för stora stövlar med en extra socka i istället då sockor var

enkla att torka ovanför kaminen. När det var riktigt kallt använde många kuskar filtstövlar, även kallade vadmal- eller ryss stövlar. Tyvärr var även sulan i filt vilket gjorde att kusken inte kunde gå i stallet med dem då de blöttes av hästkisset och luktade därefter. I kojans använde man renhudar och fårskinn som sängkläder och i dessa fick man ibland löss. De bet i körkarlarna när dessa gått och lagt sig så att det ibland var svårt att sova. Det spelade ingen roll att man kastade ut skinnen i 35 minusgrader, så överlevde lusen, den somnade in lite men återupplivades när skinnen togs in i värmen igen. Det enda sättet att få veck lössen från fällarna var att lägga dem på hästryggen när hästen ångade och svettades som mest, då fick lusen nog. Dessa löss gick endast på människa så hästarna tog ingen skada utav dem. Mitt på dagen lagades maten över öppen eld då kojans oftast låg alldeles för långt bort. Samma eldstad kunde användas hela vintern och kaffekoppar, stekpannan och sockerburken fick stå kvar, det snöade ofta men man visste var man kunde gräva fram tillbehören. Maten bestod oftast av stekt fläsk och renkött. Man var alltid tvungen att ha tillgång till vatten när man var med hästar i skogen, oftast drack hästarna minst 60 liter var per dygn och fyra hästar behövde därför minst 200 liter om dagen. I kojans behövdes även vatten för matlagning, det var därför kuskarnas uppgift att hålla ett vattenhål öppet. Oftast byggdes kojans intill vatten eller en kalkälla. Enklast var när kojans låg vid en bäck, då detta vatten rörde sig hela tiden och frös därför inte på. I tjärnar med stillastående vatten kunde det under natten frysa på upp mot en decimeter is i hålet och det var då svårt att få hål på isen igen. Ett knep för att förhindra detta var att ta en hösäck och lägga över hålet under natten (Ryd, 2013).

2.3.7 Hästen som arbetskamrat

Bland gårdens djur har av hävd hästen haft en särställning. Den omhulldes på många olika sätt, den var dragare och kamrat och både dessa roller beaktades vid skötseln. Samhörigheten mellan häst och karl, som vuxit fram ur ett gemensamt slit, skapade en vän känsla och respekt för hästen, något som väl oftast ej kom de andra djuren till del.

Johansson & Larsson, 1993.

Den första regeln man får lära sig när man kör med häst är att alltid titta på hästen när man sätter sig på kälken så att man inte tittar på kälken som när man sätter sig på en stol. Hästen kan annars ta ett oberäkneligt steg som kusken inte är med på och knuffas därmed omkull av kälken och blir överkörd. Hästarna blev vana vid att börja gå så fort kusken steg på kälkmeden, därför var man alltid tvungen att ha planen klar för sig med var man skulle innan man klev fram till kälken. Om kusken närmar sig kälken med fullt lass samtidigt som han går och ser sig om bakåt efter en ny stickväg eller vändstråk och hästen samtidigt börjar gå kan kusken komma att vältras omkull framför kälken och hamna uppochner där i. Om detta händer måste kusken agera blixtnabbt och hålla fast sig i kälken så att han släpas framför lasset hela tiden. Misslyckas man med detta och hamnar under lasset "kladdas man till en blodpalt" när kälkarna glider över en. Vid körning måste man även tänka på att hålla in både armar och ben samt även huvudet innanför kälken för att inte bli klämd när kälken törnar emot träd och stenar. En annan viktig överlevnadsregel gällande kuskens huvud var man alltid noga med att lära unga pojkar som började köra i skogen, att aldrig titta bakåt

längs sidan med lasset. När lasset blev så högt så att kusken inte kunde se över timret från där han satt så var det ofta lockande att luta sig ut åt sidan för att se runt en stock ända istället för att resa sig och titta ut över lasset. Lutade man sig ut åt sidan och det stod ett träd utmed vägen kunde man få huvudet avklippt. En annan farlig metod som bör undvikas är att stå på lasset samtidigt som man kör hästen. Gamla och erfarna kuskar föraktar detta sätt att köra på och bara omkring Jokkmokk har två kuskar kört ihjäl sig just för att de stått på lasset. Olyckorna gick till på liknande sätt genom att kusken stod på lasset och körde nerför en backe då kälken körde fast och det blev tvärtörn så att kusken flög av lasset och landade med huvudet mot ett träd och bröt nacken. Det går ej heller att undvika att rycka hästen i munnen när man ståendes försöker hålla balansen medan lasset rör sig (Ryd, 2013).

3. MATERIAL OCH METODER

3.1 Val av metod och förarbete

För att på bästa sätt få fram statistik och fakta över syftet med rapporten så genomfördes en enkätundersökning. När man vill nå många mottagare är en enkät det bästa sättet. Genom att skriva fasta lättlästa frågor och svarsalternativ med ett öppet alternativ så gör man det enkelt för respondenten att svara. Ännu en fördel med fasta frågor och svarsalternativ är att de tar kortare tid att besvara samt håller intresset uppe längre hos respondenten vilket i slutändan leder till att svarsfrekvensen blir större (Dahmström, 2011). Innan arbetet påbörjades genomfördes en litteraturstudie om körning med häst i skogen samt körning med häst överlag, inkörning, parkörning, tävlingskörning och fram för allt hästkörningens historia från mitten av 1800-talet fram till där vi är idag.

3.2 Tillvägagångssätt

Enkäten skickades tillsammans med ett följebrev och ett färdigfrankerat svarskuvert till var och en av entreprenörerna listade på föreningen Skogshästens hemsida samt också till några entreprenörer som hittades i tidningsartiklar och på nätet. Sammanlagt skickades enkäten ut till 27 entreprenörer. Enkäten bestod av 12 frågor som bland annat skulle ge svar på om utbudet av hästkörare i skogen var tillräckligt samt hur de ansåg möjligheterna vara för nya generationer kuskar att utbilda sig i ämnet. Enkäten finns i Bilaga 8.1 och följebrevet i Bilaga 8.2. Adresslistan till alla entreprenörer finns i Bilaga 8.3. Ett följebrev skickar man med för att förklara studiens syfte samt för att motivera mottagaren att svara på enkäten. Efter tre veckor skickades en påminnelse ut med en ny enkät, ett påminnelsebrev samt följebrevet tillsammans med ett färdigfrankerat svarskuvert. Eftersom enkäten är anonym och därför inte går att spåra till en viss person så skickades påminnelsen ut till alla 27 entreprenörer igen. Enkäten var frivillig men i följebrevet blev entreprenörerna underrättade om att deras företagsnamn kommer att synas i det färdigställda arbetet, då i adresslistan som bilaga.

3.3 Svarsfrekvens och bearbetning av data

Efter första utskicket svarade 16 tillfrågade och efter en påminnelse svarade ytterligare fem vilket tillsammans blev 21 av 27 vilket gav en svarsfrekvens på 78 %. Efter att de flesta svaren kommit in avvaktades bearbetningen av svaren i ytterligare två veckor för att undvika att fler svar kommer in när bearbetningen påbörjats, därefter sammanställdes alla svar till olika diagram som gjordes i Microsoft Office Excel och som återfinns i resultatet.

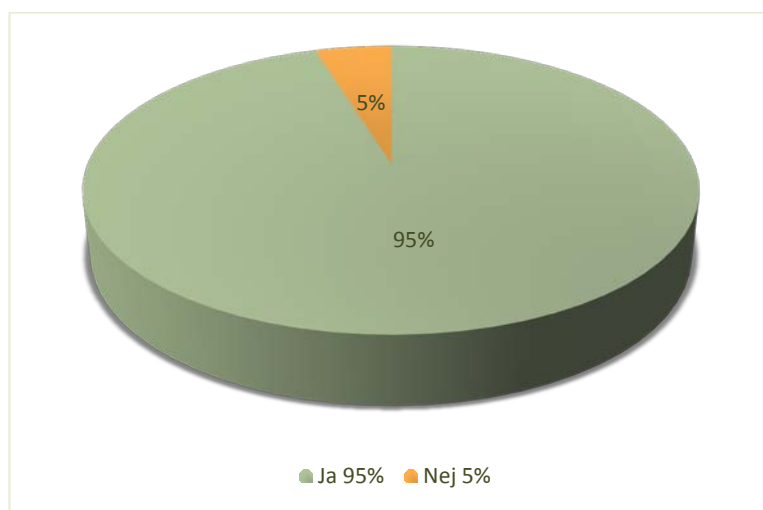
4. RESULTAT

Nedan presenteras delar utav resultatet av enkätundersökningen som bestod av 12 frågor och presenteras i 12 stycken olika diagram som skickades ut till 27 olika entreprenörer och brukskuskar i hela Sverige som erbjuder tjänster med hästkörning. Fullständiga resultatet finns att läsa under bilaga 8.4.

Erbjuder ert företag skogstjänster med häst?

På den frågan svarade 20 JA och 1 svarade NEJ.

Nästan till alla entreprenörer som svarat på enkäten erbjuder skogstjänster i sitt företag.

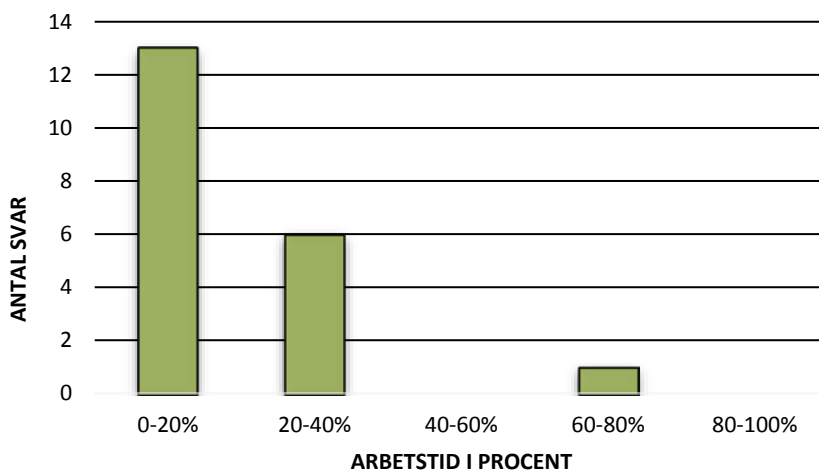

Figur 4.1 Diagrambild över fråga 1. Erbjuder ert företag skogstjänster med häst?

Hur stor del av arbetstiden i företaget är förlagt till skogstjänster med häst?

Av tillfrågade entreprenörer svarade 20 på frågorna 2 till och med 9.

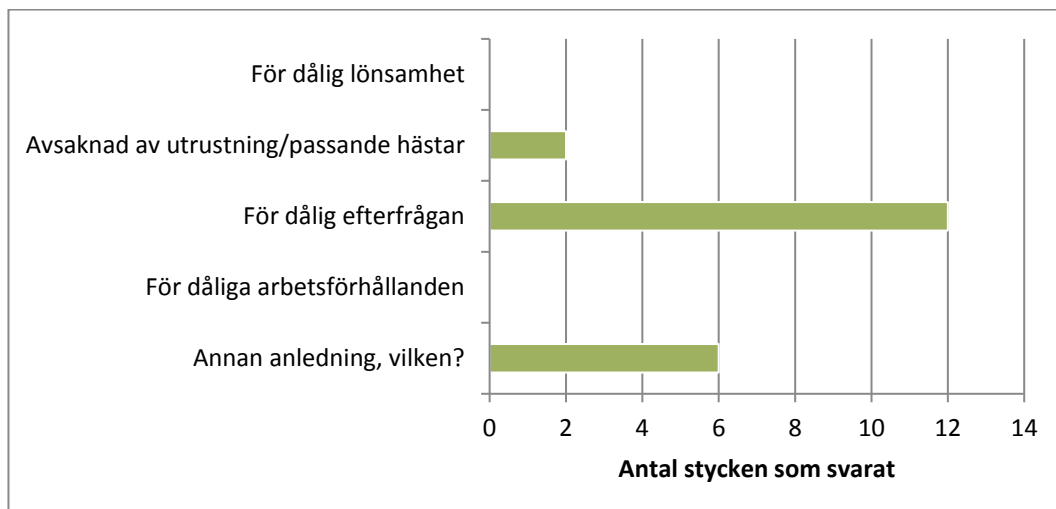
De flesta har en ganska liten andel skogskörning i sina företag.

Figur 4.2 Diagrambild över fråga 2. Hur stor del av arbetstiden i företaget är förlagt till skogstjänster med häst?

Av vilken anledning är den inte större?

Enligt entreprenörerna som svarat på frågan så är det för dålig efterfrågan på skogstjänster men vissa nämner även att de inte marknadsfört det heller.

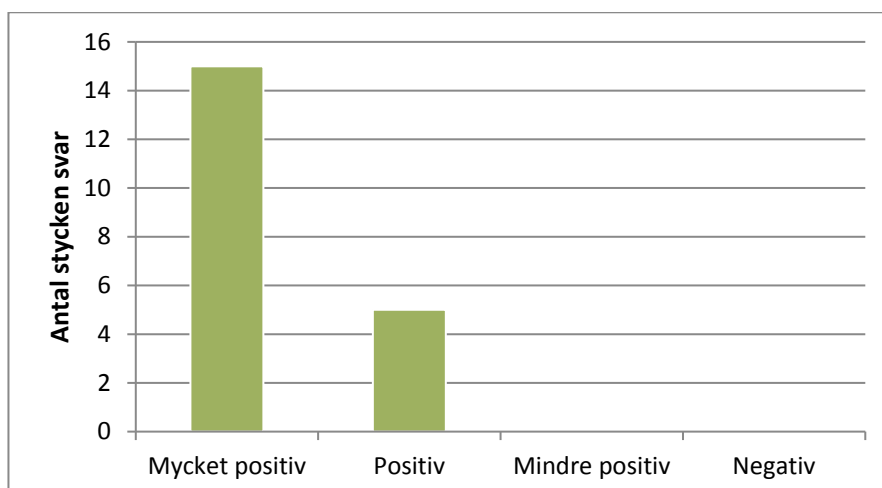

Figur 4.3 Diagrambild på fråga 3. Av vilken anledning är den inte större?

De andra anledningar som nämndes var, "kör mest åt mig själv och grannar", "säsongsberoende", "ålder och fysiska hinder", "svårt att kombinera skogskörning med annan anställning", "ej marknadsfört mig p.g.a. tidsbrist".

Hur upplever ni att intrycket från allmänheten är angående ert val att arbeta med hästen i skogen?

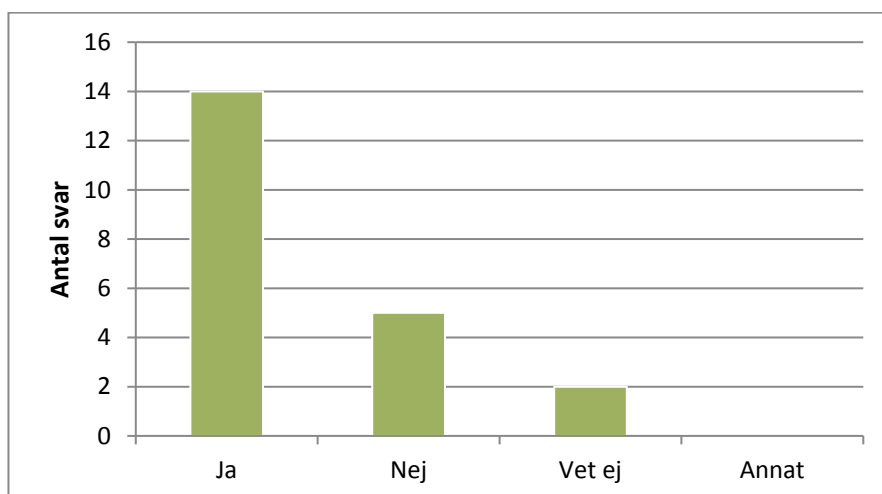
I denna fråga upplevdes intrycket endast positivt.

Figur 4.4 Diagrambild föreställande fråga 9. Hur upplever ni att intrycket från allmänheten är angående ert val att arbeta med hästen i skogen?

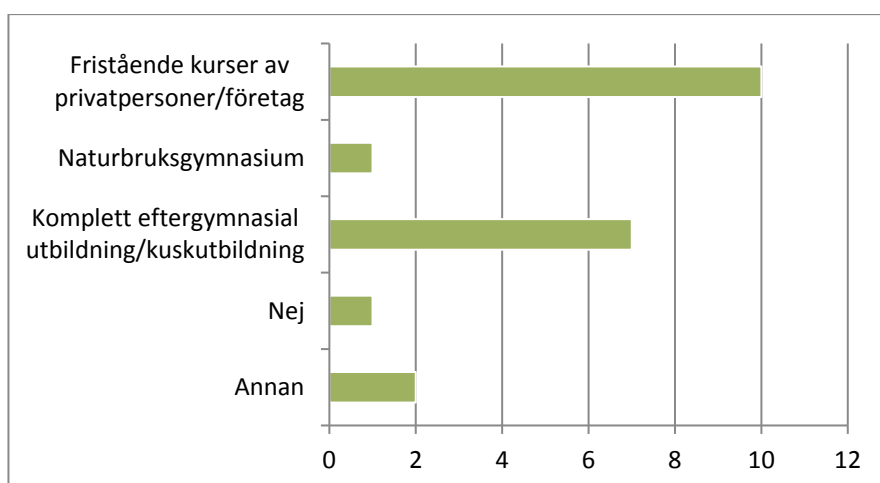
Har ni som mål att antingen starta upp skogskörning med häst i företaget eller utöka verksamheten inom skogskörning?

Av tillfrågade entreprenörer svarade 21 på frågorna 10 till och med 12.

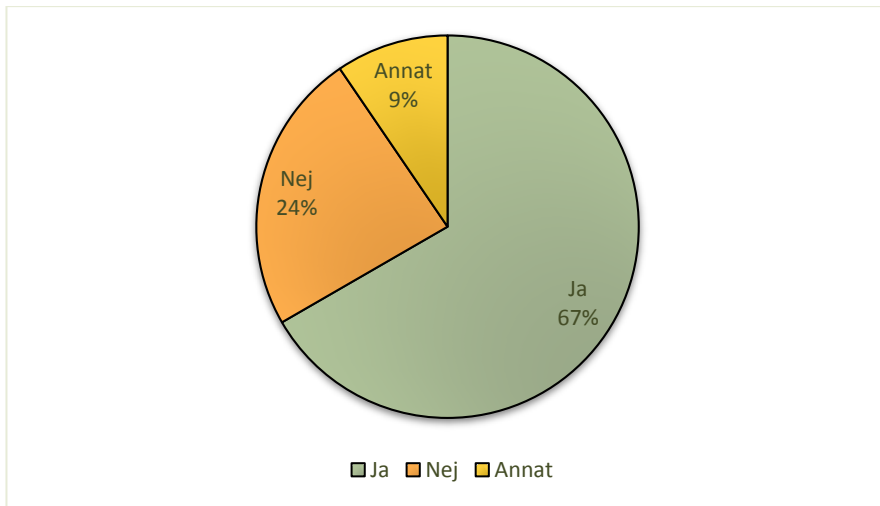
Figur 4.5 Diagrambild föreställande fråga 10. Har ni som mål att antingen starta upp skogskörning med häst i företaget eller utöka verksamheten inom skogskörning?

Har någon i företaget utbildning inom skogskörning med häst? Om ja, hur omfattande?

Figur 4.6 Diagrambild föreställande fråga 11. Har någon/några i företaget utbildning inom skogskörning med häst? Om ja, hur omfattande?

Anser ni att det finns goda utbildningsmöjligheter för nya generationer att bli kuskar inom skogskörning?

Figur 4.7 Diagrambild föreställande fråga 12. Anser ni att det finns goda utbildningsmöjligheter för nya generationer att bli kuskar inom skogskörning?

5. DISKUSSION

Diskussionen nedan utgår från enkätundersökningens tolv frågor och svar samt syftet och frågeställningen som står i det inledande kapitlet.

5.1 Enkätsvaren

Svarsfrekvensen på enkäten anses tillräcklig för att kunna se denna studie som pålitlig och därför är det väldigt intressant att notera att hela 20 av 21 entreprenörer erbjuder skogstjänster med häst i sitt företag. Däremot kan man dock diskutera om de sex företag som inte svarade inte gjorde det av just den anledningen, att de inte erbjuder skogstjänster med häst. Den procentuella arbetstiden i företagen som läggs på skogstjänster med häst är dock väldigt liten, majoriteten svarar att endast 0-20% av deras sammanlagda arbetstid i företaget läggs på skogstjänster med häst. Anledningen till den låga andelen tycks det vara delade meningar om men de flesta anser ändå att efterfrågan är för låg, andra svar är bland annat att det beror på entreprenörens höga ålder och fysiska hinder eller att man valt att inte marknadsföra att man erbjuder skogstjänster, även visar sig en anledning vara att man mest kör i skogen åt sig själv eller grannen och därför inte har tid. Att skogskörning med häst var så pass säsongsberoende var en annan anledning till att andelen var så låg. Andra skäl var även att entreprenören har ett heltidsjobb i grunden på dagtid och har därför svårt att kombinera anställningen med skogskörning. Här ser man klart och tydligt ändå att uppdragsgivarna kan bli många fler eftersom det verkar som att utbudet på skogstjänster utförda av häst helt enkelt är för låg. Om det nu är för att arbetet är säsongbundet eller ej går inte att svara på men helt klart verkar efterfrågan vara större på vår och vinter.

Vilka uppdragsgivarna är råder det ingen tvekan om, det är privata skogsägare som antagligen antingen kört häst i skogen själva förr eller också sett det fina resultatet med egna ögon genom att ha någon i sin bekantskap som kör i skogen med häst. Så vad är det egentligen kommuner, stift, myndigheter och skogsbolag gör för att öka hästkörningen i skogen? Inte mycket skulle jag våga påstå eftersom de allra flesta som anlitar hästkörare i skogarna är vi själva, privatpersonerna. Denna slutsats förvånar då de flesta tror självklart att de rikare skogsägarna med ögonen på sig av samhället (skogsbolagen, stiftet och olika myndigheter) är de som ska anlita hästkörning i skogarna men istället så är det privatpersonerna som upptäckt det fina i att ha en häst som kör ut virket för att minska körskador och alla de andra fördelar det innebär. På frågan om kuskarna anser att efterfrågan på skogskörning ökat under de senaste tio åren så tyckte de allra flesta att den gjort det, däremot svarade nästan lika många att det var osäkra och inte visste av den anledningen att de inte var aktiva med skogskörning för tio år sedan. Detta är på olika sätt bra att så många svarat att de inte vet på grund av att de inte var aktiva då, det betyder att flera nystartat skogskörning med häst och att nya generationer skogskörare tar vid.

På frågan om entreprenörerna någon gång fått uppfattningen av att de anlitas i tätortsnära skogar just för att de kör med häst svarade 70 % att så är fallet vilket tyder på att marknaden ändå har en viss efterfrågan på hästkörning i tätortsnära skogar. Likaså blev nästa svar på frågan om kuskarna fått uppfattningen av att de anlitas skogskörningsuppdrag där svåra markförhållanden råder just för att de kör med häst, där svarade 75 % att de fått denna uppfattning. Ingen av entreprenörerna har heller

upplevt något som helst negativt intryck från allmänheten angående deras val att arbeta med hästen i skogen. 75 % av mottagarna har svarat att de upplever intrycket från allmänheten mycket positivt, detta visar således att kommunerna inte behöver tvivla på vad allmänheten skulle komma att tycka om de anlidade hästkörning i tätortsnära skogar eller vid svåra markförhållanden. Allmänhetens svar på hästkörning är JA. Över 50 % av mottagarna svarade även att de har som mål i företaget att antingen starta upp skogskörning eller också utöka verksamheten inom skogskörning, det visar på en väldigt positiv utvecklingspotential och vilja hos Sveriges hästkörare.

Utbildningsmässigt så verkar ingen av entreprenörerna vara utan utbildning i skogskörning, de få som svarat nej har ändå svarat att de kört i skogen sen barnsben och lärt av "gubbarna" och vem är väl bättre att ta efter än någon som har kört häst i skogen en hel livstid och har genom sina egna misstag fått kunskap i vad som fungerar och vad som bör undvikas. Majoriteten av kuskarna har gått fristående kurser av privatpersoner eller företag, detta tyder på att det finns efterfrågan på kurser inom skogskörning och att kuskarna då löser den biten själva genom att betala för kunskapen på dessa kortare kurser. Kort efter det svarsalternativet har många av mottagarna svarat att de gått en komplett eftergymnasial utbildning/kuskutbildning. Här har troligtvis Föreningen Skogshästen ett finger med i spelet då det är de som ligger bakom denna utbildning och har sett till att Kuskutbildningen överlevde och numera drivs på Strömsholm. På frågan om kuskarna anser det finnas goda utbildningsmöjligheter för nya generationer kuskar att utbilda sig inom skogskörning har cirka 60 % svarat ett självklart ja, medan andra tycker att utbudet skulle kunna förbättras med bra billiga kurser. Det genomgående i dessa kurser är att inget är gratis, den enda chansen till att få en kostnadsfri utbildning är att välja en bruksinriktning i sin hästlinje på ett naturbruksgymnasium som gymnasieelev. Väldigt få av mottagarna i denna enkätundersökning har svarat att de fått utbildning inom skogskörning med häst på ett naturbruksgymnasium. Anledningen till detta kan vara flera, dels så finns det veterligen inte många naturbruksgymnasier i Sverige som erbjuder en sådan slags utbildning och dels så är den i så fall relativt ny. En annan anledning kan vara att det är väldigt svårt att vid så ung ålder som gymnasieelev, veta vad man ska göra i sitt framtida liv. Så därför väljer man troligtvis någon annan inriktning på gymnasiet än kusk i skogskörning med häst.

5.2 Angående syftet och frågeställningen

Hur utbudet på hästkörare ser ut i jämförelse med efterfrågan tycks det råda delade meningar om. En klar majoritet av entreprenörerna är av åsikten att efterfrågan är för liten men de erkänner samtidigt att de inte marknadsfört den delen av företaget av olika anledningar. Att ha ett heltidsjobb i veckorna förhindrar såklart till stor del skogskörning med häst eftersom man är beroende av många ljusa timmar samt att det ofta inte räcker att ha helgerna fria till skogskörning, det tar tid och brukar ofta vara stora projekt med både manuell huggning samt utkörning med hästen. Helt klart verkar det som sagt finnas ett utbud, men var är efterfrågan? Denna studie tar upp kuskarna och utbudet, uppdragstagarna, inte uppdragsgivarna. Så den frågan förblir obesvarad här. Vad kan då vara anledningen till att utbudet är större än efterfrågan enligt kuskarnas ord? Kommunpamparna sitter troligtvis och inte vet om alla dessa hästföretag och alla tjänster de erbjuder. Det är två skilda världar och kostymjobb med portfölj kontra Husqvarnas huggarstövlar är inte de olika sorters yrken som står varandra närmast i samhället. Kan det helt enkelt vara så att de två, uppdragstagare och uppdragsgivare

inte vet om varandra, inte vet varandras möjligheter. Är det enda som behövs någon slags träff och informationsdag, men var då? Hur ska man få med alla Sveriges kommuner i det? Oftast gör hästföretag reklam för hästföretag just på hästevenemang och just av den enkla anledningen att de har sin målgrupp där. I detta fall krävs det kanske att man når ut till en annan målgrupp och visar upp sina kvalitéer. Det är mitt förslag på framtida studier i ämnet.

6. SAMMANFATTNING

Det finns relativt få studier kring Sveriges entreprenörer som kör i skogen med häst idag. Detta examensarbete behandlar huruvida utbudet på körekipage i Sveriges skogar är tillräcklig för att möta efterfrågan. Allt eftersom miljötankande och hälsa blir viktigare för oss svenskar så ökar också användandet av arbetshästar i våra skogar idag. Vid svåra eller känsliga markförhållanden där maskiner inte kan ta sig fram och även i tätortsnära skogar är hästen ett bra komplement.

Syftet med examensarbetet är att ta reda på om det finns efterfrågan av arbetshästar i svenskt skogsbruk idag genom att kartlägga entreprenörerna som kör med häst och hur stor del av deras utförda arbete med häst som rör skogsarbete och hur de anser efterfrågan vara på sådana jobb. Examensarbetet skall även ge svar på hur entreprenörerna anser möjligheterna vara för nya generationer kuskar att utbilda sig i Sverige inom detta område.

Datainsamlingsmetoden gick till så att ett brev innehållande följebrev samt tolv stycken enkätfrågor skickades ut till de entreprenörer som stod listade på Föreningen Skogshästens hemsida samt till några företag till som hittades på nätet och privat, sammanlagt 27 stycken.

Enkätundersökningens svar mynnade sedan ut i en analys som visar på resultatet att i de allra flesta fall så erbjuder företagen med hästkörning även skogstjänster. Hela 20 av 21 svarande erbjuder skogskörning med häst och hela 75 % av dessa 20 har fått uppfattningen av att de anlitar ett skogskörningsuppdrag där svåra markförhållanden råder just för att de använder hästen. Däremot har 65 % av mottagarna svarat att arbetstiden i företaget som är förlagd till skogstjänster med häst endast är 0-20 %. Anledningen till den låga siffran anser 60 % av mottagarna bero på för dålig efterfrågan. Huruvida detta stämmer eller ej är svårt att säga då vissa av dessa erkänner att de heller inte marknadsfört den sidan av företaget eller inte har tid att syssla med den på grund av annat arbete. Angående de framtida utbildningsmöjligheterna för nya generationer kuskar så tycker majoriteten av de svarande att de är goda.

Slutsatsen man kan dra av detta som svar på tidigare frågeställning är att utbudet på entreprenörer som erbjuder skogliga tjänster med häst i alla fall täcker efterfrågan med råge.

7. KÄLLFÖRTECKNING

7.1 Publikationer

- Dahmström, K. (2011). *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Dockered, B. (1997). *Hästen i dagens Sverige*. Stockholm: Nordiska museets förlag.
- Furugren, B. (1997). *Arbetshästen och Svensk hästavel*. Stockholm: Nordiska museet.
- Hedman, L. (1991). *Virkesdrivning med häst, historik och grundläggande systemegenskaper*. Garpenberg: Institutionen för skogsteknik, SLU.
- Höjer, E. (1959). *Den svenska skogen*. I: Skogen, Svenska Turistföreningen årsskrift 1959, Stockholm : Svenska Turistföreningens Förlag.
- Höök, L. (1975). *Drivningsundersökning inom privatskogsbruket*. Skogshögskolan Garpenberg, Institutionen för skogsteknik.
- Johansson, A & Larsson, P. (1993). *Hästen, arbetskamraten*. Borås : LTs förlag.
- Liljewall, B & Myrdal, J. (1997). *Arbetshästen under 200 år*. Stockholm: Nordiska museets förlag.
- Ryd, Y. (2013). *Timmerhästens bok*. Litauen: Dialogos förlag.
- Sidbäck, H. (1998). *Hästmannskap körning*. Garpenberg: Firma småskog.
- Sporrong, B. (2011). *Från yxa till enmansmotorsåg, mekanisering i nordiska skogar 1850 till 1950*. Jönköping: Kjells tryckeri.
- Söderlund, J. (1961). *Skogskörning med häst*. Stockholm: Tryckeri AB Fylgia.
- Tjälldén, U. Biodiverse Nr 3 2001, Uppsala: centrum för biologisk mångfald.
- Ulfves-Ericson, C. *Hästen tillbaka i skogsbruket*, Skogseko Nr 1 mars 2014. Jönköping: Skogsstyrelsen.

7.2 Internetdokument

Länk A (2015) Skogshästen [Online] Tillgänglig:
<http://www.skogshasten.com/index.php/sv/> [2015-03-11].

Länk B (2014) Skogssverige [Online] Tillgänglig:
<http://skogssverige.se/skog/skogshistoria> [2014-12-03].

8. BILAGOR

8.1 Enkäten

Enkätundersökning hästkörning

Sätt ett kryss vid det svarsalternativ ni tycker stämmer bäst.

Fråga 1

Erbjuder ert företag skogstjänster med häst?

Om "Nej", hoppa till fråga 10.

- Ja
- Nej
- Annat _____

Fråga 2

Hur stor del av arbetstiden i företaget är förlagt till skogstjänster med häst?

- ca 0-20%
- ca 20-40%
- ca 40-60%
- ca 60-80%
- ca 80-100%

Fråga 3

Av vilken anledning är den inte större?

- För dålig lönsamhet
- Avsaknad av utrustning/passande hästar
- För dålig efterfrågan
- För dåliga arbetsförhållanden
- Annan anledning, vilken? _____

Fråga 4

Upplever ni att efterfrågan på skogstjänster med häst ökar vid en viss årstid/tid på året?

- Vinter
- Vår
- Sommar
- Höst
- Nej

Fråga 5

Vilka är i huvudsak era kunder/uppdragsgivare för skogliga tjänster med häst?

- Privata markägare
- Kommuner

- Skogsbolag
- Stift
- Annan _____

Fråga 6

Anser ni att efterfrågan på skogskörning med häst ökat under de senaste 10 åren?

- Ja
- Nej
- Vet ej, var ej aktiv
- Annan _____

Fråga 7

Har ni någon gång fått uppfattning av att ni anlitas ett skogskörningsuppdrag i tätortsnära bebyggelse just för att ni använder hästen?

- Ja
- Nej
- Vet ej
-
- Annat _____

Fråga 8

Har ni någon gång fått uppfattning av att ni anlitas ett skogskörningsuppdrag där svåra markförhållanden råder just för att ni använder hästen?

- Ja
- Nej
- Vet ej
-
- Annat _____

Fråga 9

Hur upplever ni att intrycket från allmänheten är angående ert val att arbeta med hästen i skogen?

- Mycket positiv
- Positiv
- Mindre positiv
- Negativ

Fråga 10

Har ni som mål att antingen starta upp skogskörning med häst i företaget eller utöka verksamheten inom skogskörning?

- Ja
- Nej
- Vet ej
-

Annat _____

Fråga 11

Har någon/några i företaget utbildning inom skogskörning med häst? Om ja, hur omfattande?

- Fristående kurser av privatpersoner/företag
- Naturbruksgymnasium
- Kompletteftergymnasial utbildning/kuskutbildning
- Nej

Annan _____

Fråga 12

Anser ni det finnas goda utbildningsmöjligheter för nya generationer att bli kuskar inom skogskörning?

Ja Nej Annat _____

Tack för er medverkan!

8.2 Följebrevet

Hej Kära Kuskar

Mitt namn är Jessica Phersson och jag går nu sista terminen på Skogsmästarprogrammet SLU Sveriges Lantbruksuniversitet. Innan jag är färdig för examen krävs det att jag färdigställt ett kandidatarbete och vad passade sig inte bättre för mig än att skriva om hästen i skogen.

Åren 2006-2008 gick jag Skogshästens kuskutbildning 60 veckor, då förlagd till Kvinnerstaskolan i Örebro län, därav har jag föreningen Skogshästen som uppdragsgivare i detta arbete. Hästar låg mig redan varmt om hjärtat men däremot väcktes ett särskilt intresse för skogen genom den utbildningen vilket gjort att jag sitter här idag, snart färdig skogsmästare.

Anledningen till att just ni fått detta brev är för att ni antingen står registrerade på Skogshästens hemsida som entreprenörer eller också för att jag nosat reda på er på annat vis genom tidningsreportage, kontakter eller dylikt.

Allt eftersom miljötank och hälsa blir allt viktigare för oss svenskar så ökar också användandet av arbetshästar i våra kommuner. Vid svåra markförhållanden där maskiner inte kan ta sig fram och även i tätortsnära skogar.

Mitt syfte med detta fördjupningsarbete är att ta reda på om det finns behov av arbetshästar i svenskt skogsbruk idag genom att låta er entreprenörer/kuskar svara på en del frågor om hur stor andel av ert utförda arbete med häst som rör skogsarbete och hur ni anser efterfrågan vara på skogliga tjänster med häst.

Sluta inte läsa här om ni är en entreprenör som *inte* sysslar med skogskörning, era svar behövs ändå!

Efter ett skogligt basår på eftergymnasial nivå samt tre år på universitetsnivå, alltså sammanlagt fyra år i "skogsskolbänken" så har hästen endast nämnts inom svenskt skogsbruk när det pratats om vår **historia**. Det här vill jag råda bot på genom att med detta examensarbete bevisa för våra skogsfakulteter att hästen är ett utmärkt komplement till dagens skogsmaskiner och därmed slå ett slag för arbetshästen i Sverige.

För att göra detta möjligt behöver jag era svar på några frågor som ni fyller i och sedan skickar tillbaka till mig i det bifogade frankerade kuvertet, detta är givetvis frivilligt men skulle uppskattas otroligt mycket då ert deltagande är avgörande för att mitt arbete ska kunna utföras. Era svar blir givetvis anonyma men ert företag/namn kommer att synas i det färdigställda arbetet.

Tusen tack för ert deltagande!

Med Vänlig Hälsning

8.3 Adresslista entreprenörer/respondenter

Thomsson hovslageri & körning AB
Gustavslund
241 62 Löberöd

Nårunga häst och vagn AB
Nårunga Prästgården 3
44194 Alingsås

Söderströms häst och natur
Nedre Gärdsjö landsväg 15
795 92 Rättvik

Skogsupplevelser Eriksgården
Fjälster 610
598 93 Vimmerby

Nyholmen hästan för framtiden
Storvägen 65
952 04 Pålänge

Sidalens naturbruk
Storsien 378
952 93 Kalix

Tostebo Gård
Tostebo Gård
610 40 Gusum

Hälde hästkraft
L:a Frösboholma 5141
280 22 Vittsjö

Sidbäcks körhästar
Myskdalen Hagalund 12
755 97 Uppsala

Casselbrant Häst och Musik
Nås 236
776 92 Hedemora

Yellowstone Country Store
Erikstorp 1
570 10 Korsberga

Fyrfota hästkraft
Bjurbäcken 1
362 53 Uråsa

Laiva arbetshästar
Laivavägen 30
953 92 Haparanda

Solbergas Nordsvenskarstergötland
Tollstorp Grönlund
585 98 Linköping

Västergårdens jord & skogstjänst
Gårdsätter Västergård
590 52 Nykil

Järva Trädvårdscenter
Mossbovägen 11
184 91 Åkersberga

Camillas hästentreprenad
Dalhamn 211
740 12 Knutby

Ågårdens Häst och maskintjänst
Ågården, Vansta
743 93 Vattholma

CST Jord och skog Götaland
Gurseröd 6
457 91 Tanumshede

Häsna häst och åsna
Lindåsen, Grymmakärret 3
545 92 Älgårås

Sofiasbrukshästar
Dalarövägen 194
137 71 Dalarö

Hästkraft Fjärdhundra
Simtuna Heby 3
749 71 Fjärdhundra

Rena hästkrafter
Larstorp Östergården 4
524 91 Herrljunga

Naturnära hästkraft
Ängbacken, Grevbäck
544 91 Hjo

Hästkörare Lars Jansson
Finnåker
732 73 Fellingsbro

Lerviken hästkraft
Lerviken, Godegård
591 98 Motala

Hästens storskogsentreprenad AB
Nordankärr Dahl
641 96 Katrineholm

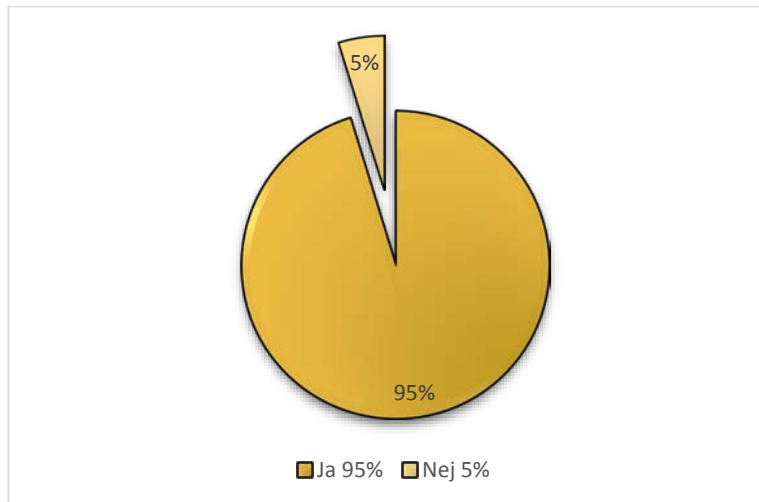
8.4 Resultatet

Fråga 1

Erbjuder ert företag skogstjänster med häst?

20 stycken svarade JA och 1 stycken svarade NEJ.

Nästantill alla entreprenörer som svarat på enkäten erbjuder skogstjänster i sitt företag.

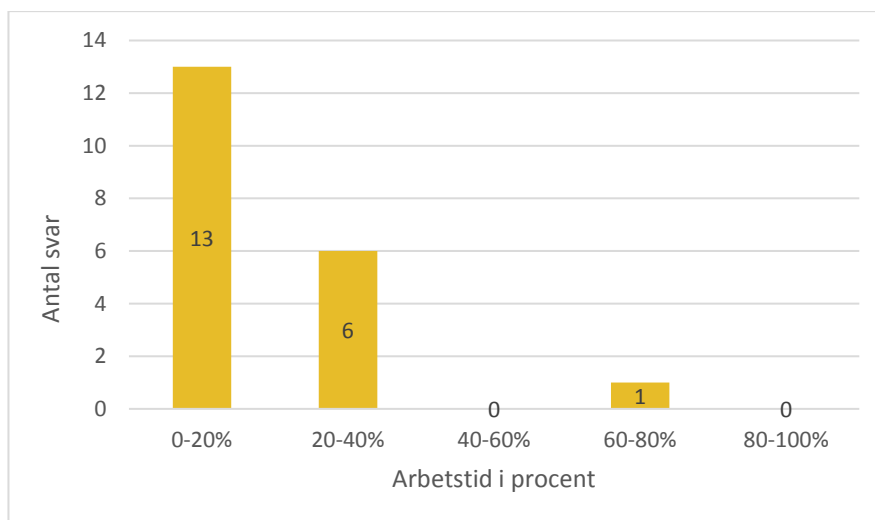
Figur 8.1 Diagrambild över fråga 1. Erbjuder ert företag skogstjänster med häst?

Fråga 2

Hur stor del av arbetstiden i företaget är förlagt till skogstjänster med häst?

20 entreprenörer svarade på frågorna 2 till och med 9.

De flesta har en ganska liten del av skogskörning i sina företag.

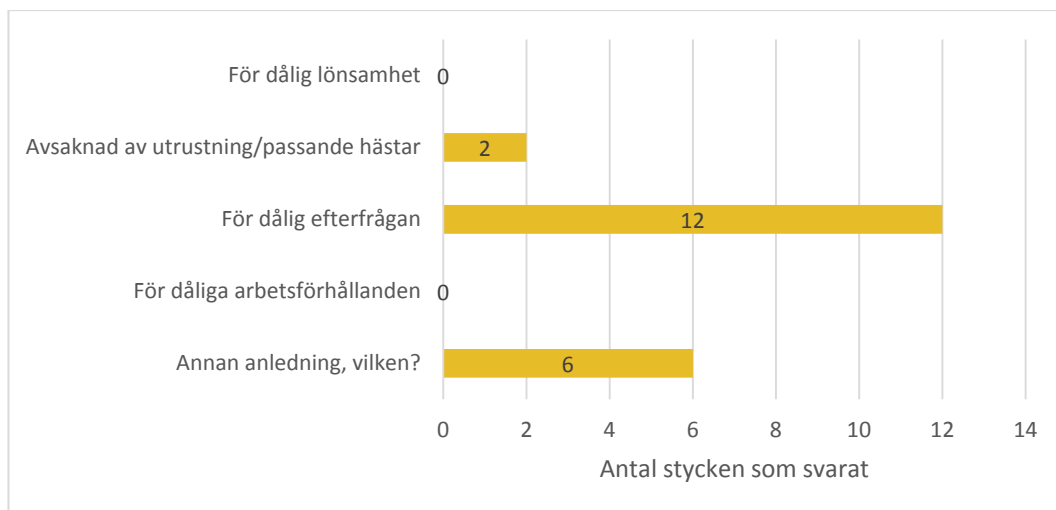

Figur 8.2 Diagrambild över fråga 2. Hur stor del av arbetstiden i företaget är förlagt till skogstjänster med häst?

Fråga 3

Av vilken anledning är den inte större?

Enligt entreprenörerna som svarat på frågan så är det för dålig efterfrågan på skogstjänster men vissa nämner även att de inte marknadsfört det heller.

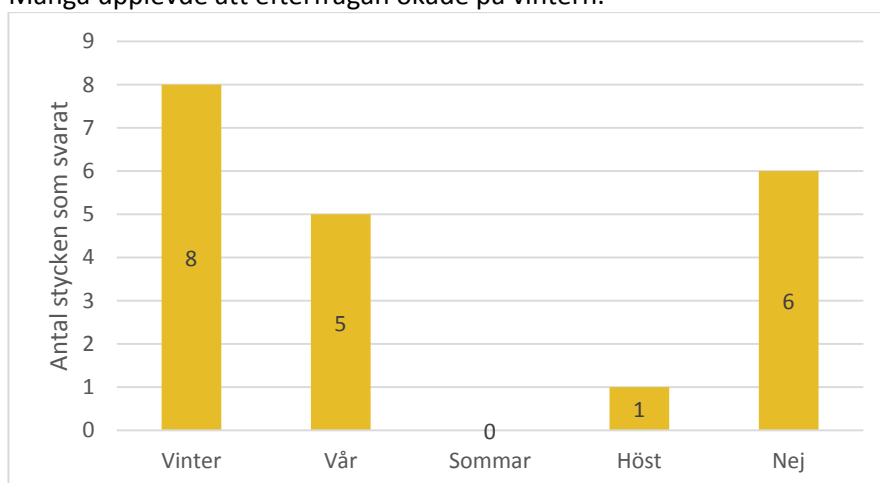

Figur 8.3 Diagrambild på fråga 3. Av vilken anledning är den inte större?

De andra anledningar som nämndes var, "kör mest åt mig själv och grannar", "säsongsberoende", "ålder och fysiska hinder", "svårt att kombinera skogskörning med annan anställning", "ej marknadsfört mig p.g.a. tidsbrist".

Fråga 4

Upplever ni att efterfrågan på skogstjänster med häst ökar vid en viss årstid/tid på året? Många upplevde att efterfrågan ökade på vintern.

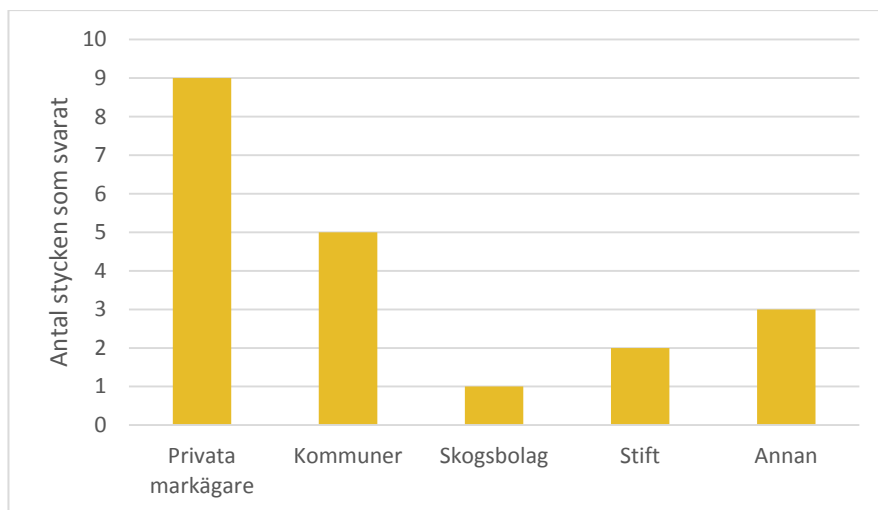

Figur 8.4 Diagrambild på fråga 4. Upplever ni att efterfrågan på skogstjänster med häst ökar vid en viss årstid/tid på året?

Fråga 5

Vilka är i huvudsak era kunder/uppdragsgivare för skogliga tjänster med häst?

De flesta entreprenörer anlitas av privata markägare.

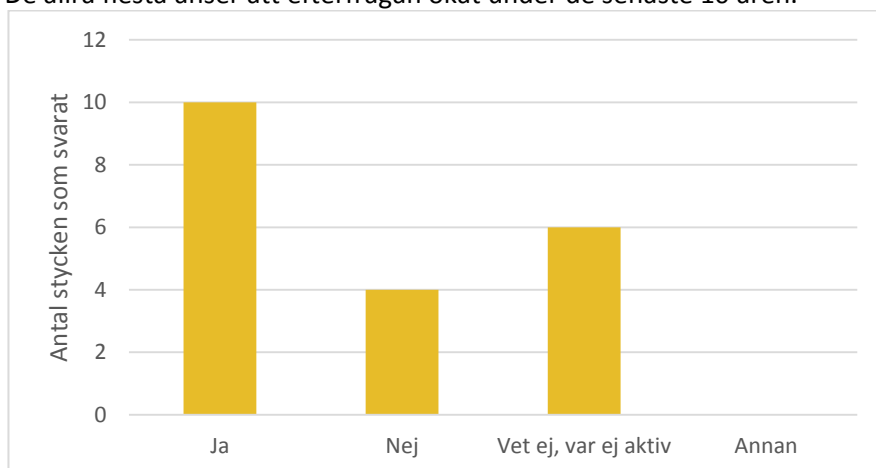
Figur 8.5 Diagrambild föreställande fråga 5. Vilka är i huvudsak era kunder/uppdragsgivare för skogliga tjänster med häst?

Andra kunder/uppdragsgivare som nämnts är, Vattenfall och Länsstyrelsen.

Fråga 6

Anser ni att efterfrågan på skogskörning med häst ökat under de senaste 10 åren?

De allra flesta anser att efterfrågan ökat under de senaste 10 åren.

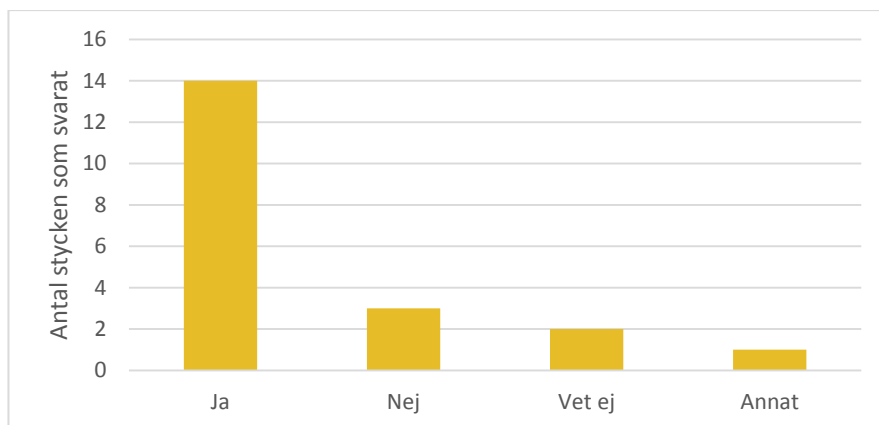
Figur 8.6 Diagrambild föreställande fråga 6. Anser ni att efterfrågan på skogskörning med häst ökat under de senaste 10 åren?

Fråga 7

Har ni någon gång fått uppfattning av att ni anlitas ett skogskörningsuppdrag i tätortsnära bebyggelse just för att ni använder hästen?

Majoriteten av entreprenörerna har fått uppfattningen att de anlitas vid tätortsnära uppdrag just för att de kör med häst.

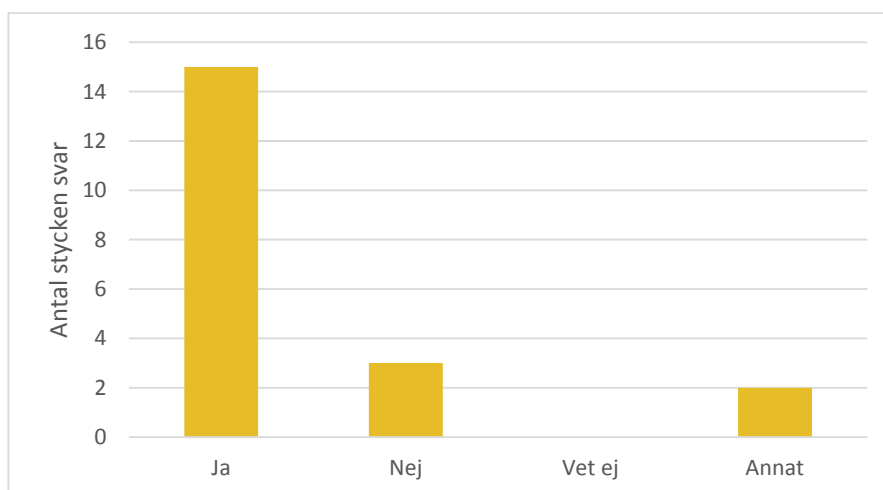

Figur 8.7 Diagrambild föreställande fråga 7. Har ni någon gång fått uppfattningen av att ni anlitas ett skogskörningsuppdrag i tätortsnära bebyggelse just för att ni använder hästen?

Fråga 8

Har ni någon gång fått uppfattning av att ni anlitas ett skogskörningsuppdrag där svåra markförhållanden råder just för att ni använder hästen?

De flesta verkar anse att de anlitas uppdraget vid svåra markförhållanden just för att de kör med häst.

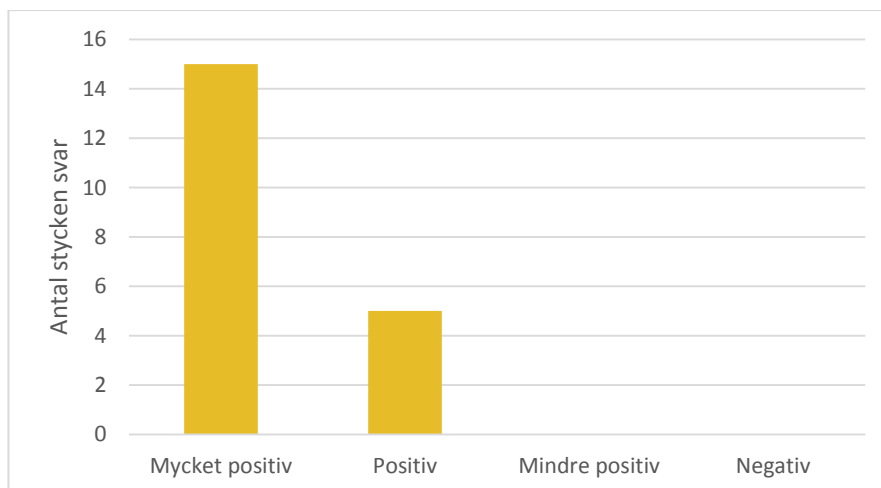

Figur 8.8 Diagrambild föreställande fråga 8. Har ni någon gång fått uppfattningen av att ni anlitas ett skogskörningsuppdrag där svåra markförhållanden råder just för att ni använder hästen?

Fråga 9

Hur upplever ni att intrycket från allmänheten är angående ert val att arbeta med hästen i skogen?

I denna fråga upplevdes intrycket endast positivt.

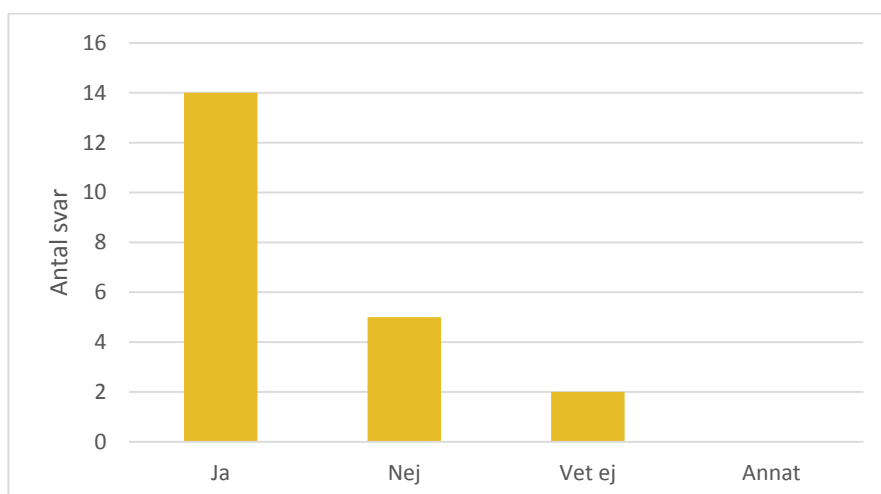

Figur 8.9 Diagrambild föreställande fråga 9. Hur upplever ni att intrycket från allmänheten är angående ert val att arbeta med hästen i skogen?

Fråga 10

Har ni som mål att antingen starta upp skogskörning med häst i företaget eller utöka verksamheten inom skogskörning?

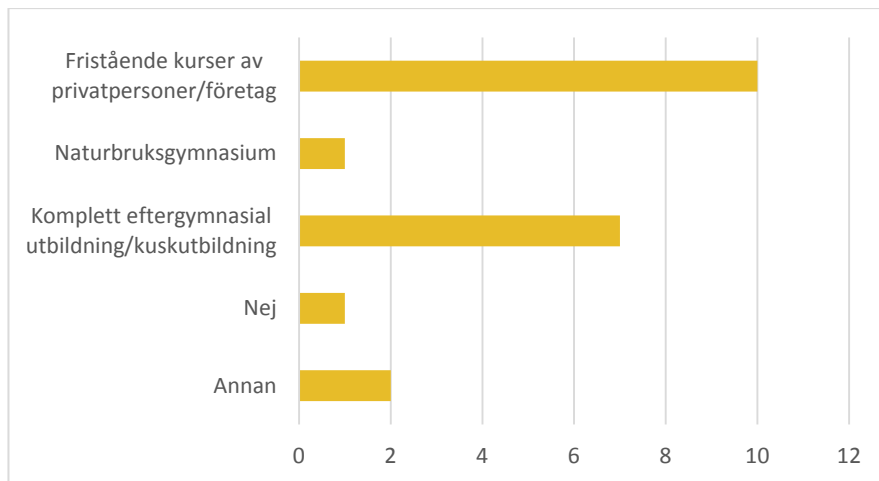
21 entreprenörer svarade på frågorna 10-12.

Figur 8.10 Diagrambild föreställande fråga 10. Har ni som mål att antingen starta upp skogskörning med häst i företaget eller utöka verksamheten inom skogskörning?

Fråga 11

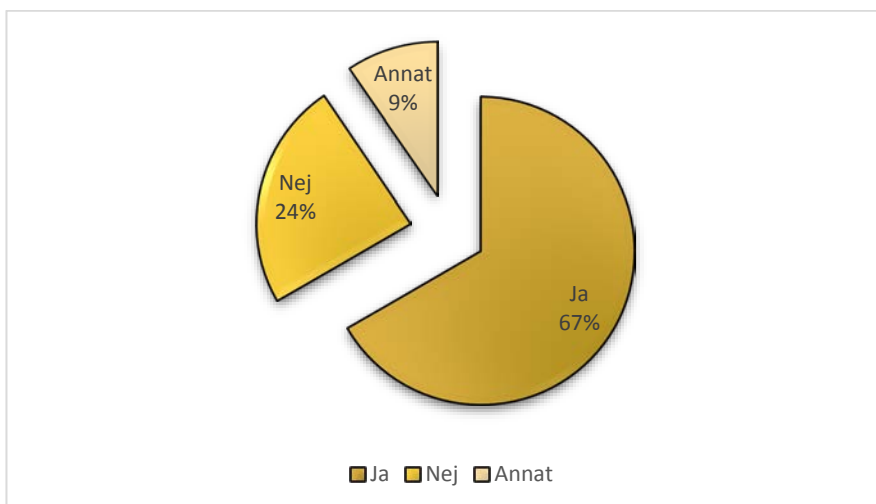
Har någon i företaget utbildning inom skogskörning med häst? Om ja, hur omfattande?

Figur 8.11 Diagrambild föreställande fråga 11. Har någon/några i företaget utbildning inom skogskörning med häst? Om ja, hur omfattande?

Fråga 12

Anser ni att det finns goda utbildningsmöjligheter för nya generationer att bli kuskar inom skogskörning?

Figur 8.12 Diagrambild föreställande fråga 12. Anser ni att det finns goda utbildningsmöjligheter för nya generationer att bli kuskar inom skogskörning?